

У серпні-жовтні Сколівщина вдруге була захоплена Червоною Армією. На довгих 46 років наш край попав у московсько-більшовицьку неволю. Майже півстоліття сов'єтська пропаганда запевняла, що західноукраїнці найвільніші, найщасливіші на землі люди. А що було насправді? З 1944 по 1953 рр. — це чорна епоха сталінського лихоліття. За цей період із західноукраїнських земель депортовано на Північ, в Сибір, інші місця 650 тисяч чоловік. Кількість замордованих у тюрмах, концтаборах навіть невідома.

Ті «щасливі», що повернулися з ГУЛАГУ — хворі або інваліди. Дуже постраждала в цей час Сколівщина. І це не випадково. Наш край перетворився в один з опорних пунктів дислокації загонів «УПА — Південь». До кінця 40-х рр. села Верховини знаходилися під контролем українських партизанів. Тут діяли штаби, старшинські й підстаршинські вишколи, лікарні.

Після закінчення другої світової війни (1945 р.) на придушення українського партизанського руху більшовики кинули понад 600-тисячну армію НКВС, танкові бригади, артилерію, бронепоезди, авіацію. Дивізії червоної мітли, оточуючи півколами гори, проколювали їх чотириметровими прутами. Вишукували бункери, шпиталі, склади відділів УПА солдати зі собаками. Ряд сіл «визволителі» виселили (Побук, Кам'янка, Тисовець), щоб позбавити вояків УПА матеріальної і моральної підтримки місцевого населення. Майже 10 років тривала безприкладна війна за волю України. Понад 100 тисяч юнаків та їх подруг загинуло у нерівній боротьбі з наймогутнішою імперією світу. Лише із Синьовидного Верхнього в загонах УПА знаходилося понад 100 чоловік. Переважна більшість з них героїчно загинула зі зброєю в руках. Останнім впав у бою з енкаведистами **О.Мицик** (Донський) в урочищі Діброва. Тисячі юнаків і дівчат Сколівщини віддали своє життя за незалежність Батьківщини. У 1993 р. у

[Славську](#)

їхні останки перезахоронено у братській могилі, поставлено пам'ятник, і цим хоч частково увіковічнися їхній безсмертний подвиг.

За роки існування комуністичного антинародного режиму на Сколівщині не побудовано жодного великого заводу чи якогось підприємства. Чужинці спішили вивезти з наших гір основні багатства. За 20 років (1944-1964 рр.) віками вирощувані карпатські праліси перестали існувати. Їх заготовляли десятки ліспромгоспів, вивозили цілодобово залізничним та автомобільним транспортом, порушуючи при тім елементарні закони лісового господарства. Ніхто не задумувався над тим, які жахливі екологічні наслідки матиме ця хижацька експлуатація лісів для Прикарпаття й усієї України. Подібне відбувалося на усіх західноукраїнських землях. З її надр викачували нафту, газ, сірчану руду, хімічні добрива, перетворюючи урожайні ґрунти в місячні пустелі.

Як і німецькі окупанти, так і червоні «визволителі» виловлювали підлітків для роботи в шахтах Донбасу. Літом і восени 1944 р. більшовики провели в Сколівщині тотальну мобілізацію невишколених мужчин, зразу ж погнавши на фронт. Мало повернулося додому, адже їх свідомо гнали на смерть.

До 1949 р. совєти не зважувалися на «соціалістичні перетворення» на західноукраїнських землях. Лише зламавши основні вогнища опору УПА, московська влада розпочала суцільну колективізацію. Це був один з найбільших злочинів комуністів. Видаючи себе за рятівників селян-одноосібників, вони пограбували їх до нитки. Держава захопила землю безплатно, яку хлібороби викупили в польських поміщиків, робочу худобу, сільськогосподарський реманент, сіножаті, ліси й пасовища. Більшовицька колективізація стала страшною трагедією для горян, що з діда-прадіда займалися тваринництвом. Колгосп — не господар, занедбав полонини, гірські сіножаті, пасовища. Катастрофічно на Бойківщині скорочувалось поголів'я великої рогатої худоби, коней, а найбільше — овець. Останніх у наших горах нараховувалось до 1939 р. сотні тисяч, сьогодні ж їх залишилась мізерна кількість. Гірські фунти не витримували навантаження важких тракторів, надмірного застосування хімічних добрив. Земля опустошувалася, сіножаті заростали чагарниками. Молодь кидала рідні гнізда, шукаючи заробітку в містах. Не вивели зі застою сільське господарство ні реформи М.Хрущова, ні Л.Брежнєва. На Сколівщині не раз змінювалася структура колгоспів. Їх переводили в радгоспи, об'єднували або ділили, але від того суть потворних сталінських витворів залишалась тією ж. Скрізь процвітало злодійство, п'янство, неробство, відчуженість селянина від землі. Хлібороб остаточно втрачав почуття господаря, власника, творця.

Щоб зкомунізувати, а згодом зрусифікувати молодь, червоні правителі до шкільних програм вводили дисципліни, що принижували національну гідність учня (суспільствознавство, історію СРСР (фактично Росії), основи атеїзму, основи комуністичної моралі), проводилося так зване інтернаціональне виховання підростаючого покоління. Всі їхні потуги, однак, були марними. На Сколівщині лише одиниці стали на шлях пристосовництва, співробітництва з ворогом. Переважна ж більшість юнаків і дівчат, закінчуючи школи, технікуми чи вузи, ставали патріотами України, а не московського СРСР, націоналістами, тобто борцями за свою державність, а не рабами іноземної імперії. Такими стали наші земляки **Дем'ян Григорій**, **Масний Мирон** та багато інших.

4 березня 1990 р. внаслідок перших демократичних виборів були обрані місцеві Ради народних депутатів, які назвали себе Радами першого демократичного скликання.

Сколівська районна Рада народних депутатів прийняла рад ухвал політичного характеру, які сприяли поваленню тоталітарного режиму та утвердженню суверенітету України. Ось деякі, найголовніші, з них. 17 травня 1990 р. було прийнято ухвалу про підняття на будинку районною Радою синьо-жовтого прапора. А 7 вересня на другій сесії районної Ради прозвучав національний гімн України, а також було запропоновано головам місцевих Рад припинити членство в партії. 5 жовтня було прийнято ухвалу про деполітизацію підприємств.

Місцеві Ради народних депутатів разом із громадськими організаціями — Народним Рухом України, Історико-просвітницькою організацією «Меморіал», товариством української мови ім. Т.Шевченка провели велику роботу по духовному і національному відродженню, відновленню історії та утвердженню історичної справедливості.

Ради народних депутатів проводили велику роботу по впровадженні земельної реформи, зокрема приватизації земельних ділянок, складанні проектів роздержавлення землі колективних сільськогосподарських підприємств та паюванні їх майна, утворенні нових колективних агроформувань — селянських спілок власників землі та майна.

Місцеві Ради звертали велику увагу на екологію, раціональне використання природних ресурсів району, зокрема лісу, рекреацію і туризм. Районна Рада народних депутатів 23 червня 1991 р. прийняла ухвалу «**Про Державний природний національний парк «Українські Бескиди»**», зроблено також кроки до спілкування з країнами західного зарубіжжя. Укладено договір з Вищою народною школою міста Реген (земля Баварія, Німеччина) та Боннським інститутом міжнародного співробітництва про стажування 12 спеціалістів нашого району з тих виробничих спеціальностей, які відіграють значну роль в соціально-економічному поступі. Районна Рада народних депутатів та депутати від Сколівщини до обласної Ради народних депутатів першого демократичного скликання (Володимир Кривдик, Степан Павлюк, Роман Щур) були ініціатором в обласній Раді щодо створення комісії по розвитку гірських районів області та ініціатором перед Верховною Радою України про надання районам Карпат статусу гірських.

Ці та інші заходи районної та місцевих Рад народних депутатів повинні сприяти духовному, національному, культурному, соціальному та економічному поступу нашого району.

